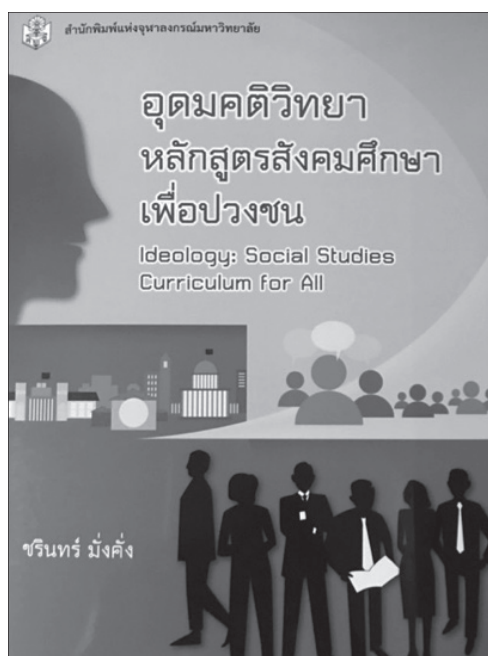

บทวิจารณ์หนังสือ

อุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน

จารุณี มณีกุล¹

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). อุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 628 หน้า.

หนังสืออุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน เป็นทุนทางปัญญาที่ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีคิดแก่ผู้ศึกษาเกี่ยวมุมมองการพัฒนาหลักสูตร

หลังสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาในการเข้าถึงองค์ความรู้ที่มนุษยชาติประดิษฐ์ขึ้นเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมและสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้พลเมือง

1 อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เข้มแข็งและพัฒนาตนเองได้ อย่างไรก็ตามการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักสูตรเชิงพื้นที่เน้นวิทยาการพลเมืองศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นฐานผ่านหลักสูตรเพื่อปวงชน ต้องใช้อัตลักษณ์แห่งตนในท้องถิ่น คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ วิถีแห่งภูมิปัญญา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล

สาระสำคัญของหนังสืออุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาเป็นการเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังของการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 9 บท ดังมีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมา ประเภทและลักษณะสำคัญของหลักสูตร ความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับการสอน การทบทวนคุณภาพหลักสูตร ซึ่งเป็นเนื้อหาความคิดรวบยอดหลักสูตรเพื่อปวงชน เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ โดยผู้เขียนได้เสนอแนวคิดการรื้อสร้างอุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาระหว่างอุดมคติชนชาวตะวันตกและอุดมคติชนชาวตะวันออก ซึ่งอุดมคติวิทยา (Ideology) นั้นหมายถึงอุดมการณ์ หรือ ศาสตร์แห่งความคิด (Science of Ideas) ที่กลุ่มมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้คนที่มีอำนาจสูงสุดได้นำไปใช้ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม ซึ่งผู้เขียนได้ให้คำนิยามว่าอุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน นั้นเป็นหลักการของอุดมคติชนที่ได้คิดค้น รังสรรค์และพัฒนาใช้เป็นกรอบสร้างความเชื่อในการกำหนดทิศทางเพื่อ

จัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านระบบการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีของชาติและพลเมืองโลกที่พึงประสงค์

บทที่ 2 เสนอแนวคิดด้านปรัชญาการศึกษา สังคมวิทยาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานในการวางแผนการกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา วัสดุและการวัดประเมินผล ผู้เขียนเสนอปรัชญาการศึกษาทวิทรรศน์ (Philosophy of Hybridization) ที่ให้ความสำคัญกับถณอมรภษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิม ควบคู่กับการปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำไปเป็นฐานในการออกแบบหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองทวิทรรศน์ที่มีทักษะในการปรับตัวในสังคมแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

บทที่ 3 อธิบายถึงทฤษฎีและแนวคิดเชิงวิชาการ แนวคิดประสิทธิภาพสังคม แนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดปฏิรูปสังคม และ ผู้เขียนเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับ ทฤษฎีหลักสูตรเทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาการเรียนในสังคมยุคดิจิทัล

บทที่ 4 เสนอหลักการการบูรณาการแนวคิดโลกศึกษาและแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเป็นสังคมอุดมปัญญา (Intellectual Society)

บทที่ 5 เนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชนในยุคหลังสมัยใหม่ ที่มี การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เขียนนิยามหลักสูตรสังคมศึกษาหลังสมัยใหม่และมุ่งเน้นให้หลักสูตรปลดภาวะอคติเรื่องเพศ เชื้อชาติ ภาษา

ฐานะ ชนชั้น วรรณะและอำนาจ แนวคิดหลังสมัยใหม่ในวิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิทยาการที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกและการเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าและสมบูรณ์

บทที่ 6 อธิบายหลักการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน ทฤษฎีมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเพื่อเตรียมพลเมืองที่มีคุณภาพ และพัฒนาพลเมืองดีที่พึงประสงค์ ผู้เขียนได้เสนอมุมมองว่าหลักสูตรสังคมศึกษาที่ดีควรมีลักษณะบูรณาการเพื่อลดความผูกขาดสาระความรู้ทางสังคมศาสตร์และสามารถตอบสนองกับวัยและอายุของผู้เรียนได้ทุกระดับ

บทที่ 7 อธิบายแนวคิดและการวางแผนหลักสูตรสังคมศึกษาเชิงพื้นที่ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แก่ หลักสูตรเชิงพื้นที่แบบองค์รวม แบบสามมิติ และแบบชุมชนมีส่วนร่วม ผู้เขียนนำเสนอมุมมองหลักสูตรเชิงพื้นที่เพื่อใช้ท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ เพราะในหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถตอบสนองปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การล่มสลายของชุมชนและท้องถิ่น

บทที่ 8 เนื้อหาเกี่ยวกับกรอบมโนทัศน์และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการอิงหลักสูตรมาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ซึ่งเน้นการแสวงหาความรู้แบบองค์รวมของผู้เรียนรายบุคคลที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

บทที่ 9 อธิบายคุณค่าการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา หลักการ การออกแบบ และแนวทางการดำเนินงาน การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนและรูปแบบการประเมินหลักสูตร

สังคมศึกษา เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาเพราะหลักสูตรมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกัน

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ค้นพบคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ คือ การนำเสนอทฤษฎีที่เป็นหัวใจสำคัญในแต่ละบทและเนื้อหาความรู้ มีความเหมาะสมแก่ นักการศึกษา ผู้สอนและนักศึกษา ที่มีความต้องการนำเนื้อหาความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพราะผู้เขียนได้นำเสนอนวัตกรรมของหลักสูตรทุกแง่มุม ผสมผสานกับปรัชญา แนวคิดทั้งในด้านสังคม การเมือง การศึกษา เทคโนโลยีและวัฒนธรรม มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น ความเป็นพลเมือง พหุวัฒนธรรมศึกษา การศึกษาเชิงพื้นที่และการศึกษาแบบชุมชนมีส่วนร่วม ในเชิงบูรณาการทุกด้านโดยเป็นหลักสูตรที่มีเทคโนโลยีเป็นฐาน นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาให้ความรู้พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษาและสังคมวิทยาการศึกษา ทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรได้ สามารถนำแนวคิดไปจัดทำหลักสูตรในรายวิชาอื่นได้ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามอัตลักษณ์ที่แท้จริงของผู้เรียนและตามความต้องการของชุมชน ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้

หนังสือนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์เพื่อใช้ในการบ่มเพาะทักษะความเป็นพลเมืองโลกที่ส่งเสริมการเป็นนักคิดเพื่อสังคมโดยได้สะท้อนจากการเป็นพลเมืองเข้มแข็งผ่านหลักสูตรปฏิบัติการเชิงพื้นที่ กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาแบบองค์รวมอย่างกลมกลืน ซึ่งแนวคิดอุดมคติไปสู่การนำไปใช้ได้จริงนั้นมีคุณค่าต่อการจัดการศึกษาเพื่อ “ความ

งอกงาม” ในการเตรียมพลเมืองอนาคต คตินิยมในหนังสือเล่มนี้นับว่ามีมุมมองและสกลทรรศน์ต่อนักพัฒนาหลักสูตรที่ต้องตระหนักในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการสังคม อันจะนำไปสู่การปฏิรูปหลักสูตรที่เน้นความเป็นตัวตนของผู้เรียนแบบองค์รวมและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และการธำรงความเป็นเอกลักษณ์แห่งชุมชนตามสภาพวิถี อย่างไรก็ตามในมุมมองของการย้อนที่ผู้

เขียนได้นำเสนอคือหลักสูตรสังคมศึกษาอาจเป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการ “ครอบงำ” ผ่านวัฒนธรรมความเป็นพลเมืองที่รัฐชาติต้องการ แต่หนังสือเล่มนี้ได้เปิดมุมมองให้เห็นอีกด้านว่ามวลประสบการณ์ท้องถิ่นอาจมีคุณค่าและสร้างปัญญาเพื่อดำรงชีวิตที่นำไปสู่การสร้างพลเมืองท้องถิ่นเข้มแข็งได้จากแนวคิดอุดมคติวิทยาหลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน